

UCHWAŁA NR LVI/1312/14

RADY MIASTA KATOWICE

z dnia 29 października 2014 r.

w sprawie przyjęcia „Gminnego programu wspierania rodziny na lata 2015-2017”.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 594 z późn. zm.), art. 176 pkt 1 oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2013 r., poz. 135 z późn. zm.)

**Rada Miasta Katowice
uchwała :**

- § 1. Przyjąć „Gminny program wspierania rodziny na lata 2015-2017” w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierzyć Prezydentowi Miasta Katowice.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta
Katowice

Jerzy Forajter

GMINNY PROGRAM
WSPIERANIA RODZINY
NA LATA 2015 – 2017

Spis treści

WSTĘP	4
Rozdział I Postanowienia ogólne	5
Rozdział II Diagnoza	5
Rozdział III Cele programu	6
Priorytet 1. Prawidłowo funkcjonująca rodzina.....	6
Priorytet 2. Zabezpieczenie socjalne rodziny.	8
Priorytet 3. Edukacja podstawą rozwoju indywidualnego potencjału i zdolności dziecka.	9
Priorytet 4. Sport, rekreacja i wypoczynek.	10
Priorytet 5. Bezpieczeństwo i patologie społeczne.....	11
Rozdział VI Sprawozdawczość z realizacji	12

WSTĘP

Rodzina stanowi najbardziej trwałą formę współżycia ludzi. Odgrywa ona kluczowe znaczenie w zapewnianiu właściwego rozwoju jej członków, którzy pełnią w niej określone role. Rodzina powinna w pełni zaspokajać potrzeby jej członków zarówno fizyczne, jak i psychiczne, w szczególności zaś potrzebę miłości, przynależności i bezpieczeństwa. Szczególne znaczenie ma oddziaływanie rodziny na dzieci. Jest ona bowiem podstawowym środowiskiem wychowawczym, odpowiedzialnym za formowanie osobowości człowieka.

W środowisku rodzinnym następuje kształtowanie cech oraz przekazywanie wzorców, które wpływają na postawy dziecka, jego osobowość, nawyki i zasady postępowania. Zaspokajanie przez rodziców podstawowych potrzeb dziecka (od fizjologicznych, bezpieczeństwa po potrzeby miłości, bliskości, akceptacji, samorealizacji), ma ogromny wpływ na jego prawidłowy rozwój.

Współczesna rodzina często boryka się z różnorodnymi problemami, którym nie jest w stanie sprostać. Zauważalnymi zjawiskami są m.in. niezaradność w pełnieniu ról społecznych, rodzicielskich, małżeńskich, zawodowych. Zdarza się, że na trudności w prawidłowym funkcjonowaniu rodziny rzutuje np. trudna sytuacja materialna, mieszkaniowa, problem uzależnienia czy występowanie zjawiska przemocy. Opisane zagrożenia i trudności, które pojawiają się w procesie pełnienia funkcji rodziny i wychowywania dzieci, wskazują jednoznacznie na potrzebę umożliwienia osobom potrzebującym wsparcia skorzystania z profesjonalnej pomocy, służącej prawidłowemu rozwojowi i funkcjonowaniu rodziny.

Wsparcie rodziny powinno mieć charakter kompleksowy, spójny i zindywidualizowany – adekwatny do zidentyfikowanych potrzeb.

Rozdział I Postanowienia ogólne

Zgodnie z art. 176 pkt. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 r., poz. 135 z późn. zm.) do zadań własnych gminy należy opracowywanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Rozdział II Diagnoza

Rodzina stanowi specyficzny element społecznej struktury – po pierwsze dzięki bliskim i nasyconym emocjami interakcjom. Jest środowiskiem o wyjątkowych możliwościach kształtowania młodych jednostek w wymiarze osobowościowym ponadto na trwale wyposaża je we wzory zachowań rzutujące na wszystkie późniejsze relacje z innymi ludźmi. Po drugie będąc skomplikowanym układem pozycji społecznych i ról pokazuje jednostce schemat ich realizacji w przyszłym życiu (np. ról małżeńsko-rodzinnych) wprowadzając je w świat wzajemnych zależności, podporządkowania i dominacji i przygotowując ją tym samym do członkostwa w innych pozarodzinnych grupach. Ponadto rodzina przekazuje jednostce swoiste uniwersum wartości i norm. Zakorzenie w rodzinie – pełnej trwałej i szczęśliwej – umożliwia pojedynczemu człowiekowi osiągnięcie pełnej dojrzałości w wymiarze zarówno osobowościowym, jak i w postawach wobec innych ludzi, także w wymiarze obywatelskim i religijnym. Na tak osiągniętej dojrzałości jednostek zyskują wszystkie zbiorowości społeczne, których uczestnikami staną się owe jednostki, w tym także całe społeczeństwo: łatwiej mu realizować wielokierunkowy rozwój w oparciu o dobrze zsocjalizowanych, osobowościowo dojrzałych, odpowiedzialnych i aktywnych obywateli.

W 2011 roku zrealizowano w Katowicach badania socjologiczne nad rodzinami katowickimi. Rodziny mieszkańców Katowic są przede wszystkim rodzinami nuklearnymi- pełnymi i małodzielnymi: zdecydowanie dominuje jedyństwo 61%; 31% respondentów posiada dwoje dzieci; 6 % troje , a zaledwie 2% czworo i więcej.

Pośród badanych katowiczian większość żyje w związku małżeńskim 52,9%; 13,9 % respondentów owdowiało; 3,9 % utrzymuje tzw. związki partnerskie; 6% rozwiedzionych.

W przebadanych rodzinach możemy mówić o dominacji familizacji opieki nad małym dzieckiem, co – z punktu widzenia realizacji podstawowych potrzeb fizycznych małego dziecka, zwłaszcza przed ukończeniem 3 roku życia jest zjawiskiem korzystnym.

W badanych rodzinach pojawia się wyraźny niedobór więzi emocjonalnej z dziećmi, na co wskazuje unikanie deklaracji co do ilości czasu spędzanego z dzieckiem, jak i nieznanomość ewentualnych problemów powiązanych z funkcjonowaniem dziecka w sferze pozarodzinnej.

W badaniach zapytano respondentów również o ocenę własnej sytuacji materialnej. Częściej na złą sytuację materialną własnych rodzin wskazują respondenci z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym oraz zasadniczym zawodowym, gospodynie domowe, robotnicy niewykwalifikowani i wykwalifikowani, emeryci i renciści, niepracujący zawodowo oraz Ślązacy. Zarazem dobra ocena poziomu

materialnego u większości katowiczian nie przekłada się na poczucie pewności i bez troski w odniesieniu do aktualnej bądź przyszłej sytuacji własnej rodziny.

Dla dorosłych katowiczian główną wartością życiową jest rodzina (kochająca, szczęśliwa) oraz zapewnienie jej warunków bytowych (ale nie dobrobytu). Są to najbardziej fundamentalne, zarazem tradycyjne wartości, nadające życiu sens. Natomiast młodzi ludzie bardziej koncentrują się na wartościach afiliacyjnych (w tym także na rodzinie) oraz na pozyskaniu satysfakcji edukacyjno-zawodowej. Pokolenie młodzieży - w odróżnieniu od dorosłych - wyróżnia się pozytywnym obrazem rodzinnych więzi, zaspokajających potrzeby emocjonalnie młodych.

Zmaganie się przez rodzinę z różnymi problemami może wpływać negatywnie na pełnienie ról społecznych, rodzicielskich, małżeńskich i zawodowych przez poszczególnych jej członków. Najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej są: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz długotrwała. Dane statystyczne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej wskazują, że rośnie w Katowicach liczba rodzin w których zdiagnozowano bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych w 2011r. było to 2 621 rodzin (trzecie miejsce po rodzinach, w których zdiagnozowano bezrobocie i niepełnosprawność); w 2012 r. - 2731 rodzin (również trzecie miejsce po bezrobociu i niepełnosprawności). W 2013 roku - 2 763 rodzin z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych korzystało z pomocy MOPS, tym samym zajmowały drugie miejsce po bezrobociu. Dzielnice z największą liczbą przypadków ze zdiagnozowanymi problemami opiekuńczo- wychowawczymi to Murcki, Giszowiec, Załęska Hałda –Brynów część Zachodnia, Załęże.

Ważną kwestią jest zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalno – bytowych rodziny; wzmocnienie poczucia odpowiedzialności rodziców za własną sytuację życiową; adekwatne spostrzeganie swoich problemów, a także zmianę stylu wychowania dzieci i zwrócenie uwagi na ich indywidualne potrzeby, jak również dostarczanie wiedzy na temat prawidłowego wypełniania obowiązków rodziców i wzmocnienia ich potencjału własnego. Wskazane jest także wzmocnienie dzieci i młodzieży w kształtowaniu przez nich umiejętności planowania swojej przyszłości oraz naukę budowania celów życiowych poprzez wykorzystywanie własnych zasobów. Zaproponowane działania w ramach Gminnego Programu Wspierania rodziny stanowią odpowiedź na zdiagnozowane wyżej potrzeby.

Rozdział III Cele programu

Cel główny: Poprawa jakości życia rodzin poprzez rozwój aktywności własnej i zapobieganie marginalizacji życia rodziny.

Priorytet 1. Prawidłowo funkcjonująca rodzina

Cel strategiczny: Poprawa stanu funkcjonowania rodziny.

Cel szczegółowy nr 1: Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych służące przywróceniu rodzinie zdolności wykonywania tych funkcji.

Zadania:

1. Objęcie rodziny systemem wsparcia środowiskowego i instytucjonalnego poprzez następujące działania:
 - analizę sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
 - wzmocnienie roli i funkcji rodziny, rozwijanie jej umiejętności opiekuńczo-wychowawczych,
 - podniesienie świadomości w zakresie planowania i funkcjonowania rodziny,
 - pomoc w integracji rodziny,
 - przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny oraz dążeniu do jej reintegracji,
 - pracę środowiskową z wykorzystaniem zasobów rodziny i środowiska lokalnego we współpracy z przedstawicielami służb, instytucji i organizacji,
 - dostarczanie wiedzy i uczenie umiejętności społecznych umożliwiających prawidłowe pełnienie funkcji rodziny poprzez realizację programów adresowanych do rodziców, dzieci i młodzieży,
 - objęcie rodziny wsparciem asystenta rodziny,
 - umożliwienie rodzinie skorzystania z pomocy rodziny wspierającej,
 - organizowanie dla rodzin spotkań służących wymianie doświadczeń oraz zapobieganiu izolacji w formie grup wsparcia lub grup samopomocowych.
2. Monitorowanie sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
3. Praca z rodziną również w sytuacji czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną.

Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe

Cel szczegółowy nr 2: Zapewnienie infrastruktury i dostępności usług w zakresie opieki i poradnictwa specjalistycznego.

Zadania:

1. Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne w oparciu o zasoby instytucjonalne gminy.
2. Prowadzenie terapii i mediacji dla rodzin.
3. Pomoc prawna, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego.
4. Realizacja programów profilaktycznych i edukacyjnych oraz pomocy psychologicznej i pedagogicznej adresowanych do rodzin.
5. Wsparcie rodziny poprzez objęcie dziecka opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego.

Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe

Cel szczegółowy nr 3: Rozwój prorodzinnych form opieki nad dzieckiem.

Zadania:

1. Podejmowanie działań zmierzających do utrzymania dziecka w rodzinie naturalnej poprzez kompleksową pomoc rodzinie w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowych i problemowych, w tym również poprzez objęcie rodziny wsparciem asystenta rodziny.
2. Zapewnienie wsparcia rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez objęcie jej pomocą rodziny wspierającej w obszarach:
 - opieki i wychowania dziecka,
 - prowadzenia gospodarstwa domowego,
 - kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych.

Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe

Koordynator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach.

Priorytet 2. Zabezpieczenie socjalne rodziny

Cel strategiczny: Poprawa sytuacji ekonomicznej rodziny umożliwiająca zaspokajanie jej podstawowych potrzeb.

Cel szczegółowy nr 1: Dostarczanie usług i świadczeń rodzinom żyjącym w trudnych warunkach materialnych.

Zadania:

1. Diagnozowanie, monitorowanie warunków i jakości życia rodziny.
2. Zaspakajanie potrzeb rodzin, które nie mogą być zaspakajane samodzielnie poprzez:
 - udzielanie pomocy materialnej,
 - prowadzenie pracy socjalnej skierowanej na rodzinę, grupę i środowisko lokalne,
 - udzielanie specjalistycznych usług i form pomocy.
3. Zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin ubogich wsparcia materialnego i edukacyjnego oraz stworzenie możliwości uczestniczenia w zorganizowanych formach spędzania wolnego czasu.
4. Doskonalenie form współpracy z instytucjami, organizacjami w celu lepszego rozeznania potrzeb i organizowania pomocy rodzinie.

Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe

Cel szczegółowy nr 2: Rozwijanie aktywności własnej i umiejętności zaspokajania potrzeb rodziny.

Zadania:

1. Tworzenie i realizacja grupowego wsparcia odpowiadającego na potrzeby rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz ze specyficznymi problemami: niepełnosprawności, uzależnień, przemocy, mniejszości etnicznych, narodowych i innych, we współpracy ze społecznością lokalną.
2. Inicjowanie naturalnych grup wsparcia i grup samopomocowych przy wykorzystaniu wolontariatu i zasobów środowiska lokalnego oraz wsparcia asystenta rodziny.

3. Tworzenie i realizacja projektów nakierowanych na zapobieganie zjawiskom bezrobocia, bezdomności i wykluczenia społecznego.
4. Tworzenie i realizacja grupowego wsparcia w zakresie nabywania umiejętności społecznych, opiekuńczo-wychowawczych, podwyższania kompetencji rodzicielskich.

Realizator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe

Koordinator: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach

Priorytet 3. Edukacja podstawą rozwoju indywidualnego potencjału i zdolności dziecka

Cel strategiczny: Poprawa sytuacji dziecka w procesie edukacji.

Cel szczegółowy 1: Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.

Zadania:

1. Wypracowanie jednorodnych procedur efektywnej selekcji i monitoringu uczniów z problemami edukacyjnymi.
2. Kompensowanie deficytów edukacyjnych poprzez organizowanie dodatkowych zajęć sprzyjających pełnemu opanowaniu wiedzy i umiejętności.
3. Pomoc rzeczowa o charakterze edukacyjnym uczniom będącym w trudnej sytuacji materialnej wynikającej z niskich dochodów w rodzinie lub innych zdarzeń (stypendia i zasiłki szkolne).

Realizator: Wydział Edukacji, organizacje pozarządowe

Cel szczegółowy 2: Promowanie i wspieranie uzdolnionych uczniów.

Zadania:

1. Monitorowanie sytuacji szkolnej uczniów uzdolnionych i budowanie oferty edukacyjnej adekwatnej do ich potrzeb.
2. Wyróżnianie i nagradzanie dzieci i młodzieży uzdolnionej poprzez przyznawanie stypendiów za wyniki w nauce.

Realizator: Wydział Edukacji, organizacje pozarządowe

Cel szczegółowy 3: Wzbogacanie oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży.

Zadania:

1. Wzbogacanie ofert szkół w zakresie zajęć pozalekcyjnych stanowiące dla dzieci i młodzieży atrakcyjną formę spędzania czasu wolnego i rozwoju zainteresowań, prowadzonych przez nauczycieli z odpowiednimi kwalifikacjami.
2. Współpraca szkół z organizacjami pozarządowymi wspierającymi zadania edukacyjne.

Realizator: Wydział Edukacji, organizacje pozarządowe

Koordinator: Wydział Edukacji

Priorytet 4. Sport, rekreacja i wypoczynek

Cel strategiczny: Popularyzacja sportu, aktywnego wypoczynku oraz zdrowego trybu życia jako sposobu spędzania wolnego czasu przez rodzinę.

Cel szczegółowy nr 1: Rozbudowa warunków służących aktywności sportowej i rekreacyjnej oraz uczestnictwo dzieci i młodzieży w zajęciach sportowo-rekreacyjnych.

Zadania:

1. Współpraca z uczniowskimi klubami sportowymi, stowarzyszeniami kultury fizycznej oraz organizacjami pozarządowymi mająca na celu upowszechnianie kultury fizycznej i sportu.
2. Wspieranie plenerowych imprez sportowych, rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży.
3. Wyrównywanie dysproporcji w dostępie dzieci i młodzieży do oferty sportowej, rekreacyjnej i turystycznej.
4. Wspieranie stałych zajęć rekreacyjnych i sportowo-rehabilitacyjnych dla osób niepełnosprawnych.
5. Wykorzystanie gminnej bazy sportowej na cele rekreacyjne i aktywność ruchową dzieci i młodzieży.
6. Wspieranie różnych form turystyki krajowej.
7. Kształtowanie właściwych postaw wobec sportu poprzez edukację sportową, aktywne uczestnictwo w imprezach sportowych, edukację w zakresie kultury widowisk sportowych.
8. Poszerzanie form sportowego szkolenia dzieci i młodzieży w klubach, ze szczególnym uwzględnieniem uczniowskich klubów sportowych w zakresie nieodpłatnego wykorzystywania bazy szkolnej.
9. Funkcjonowanie w szkołach klas sportowych.

Realizator: Wydział Sportu i Turystyki

Cel szczegółowy nr 2: Promocja form spędzania czasu wolnego przez młodzież, sprzyjających rozwojowi zainteresowań i przeciwdziałaniu nudzie.

Zadania:

1. Realizacja projektów służących zdrowemu stylowi życia, przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym tj. alkoholizmowi, narkomanii itp., oraz biernym formom spędzania czasu wolnego.
2. Zagospodarowanie w okresie wakacyjnym czasu wolnego dzieciom i młodzieży poprzez ich udział w imprezach i zajęciach organizowanych w ramach zimowego oraz letniego wypoczynku dzieci i młodzieży w mieście Katowice.
3. Rozwijanie i promowanie rekreacji oraz form aktywnego wypoczynku obejmujących dzieci i młodzież w tym także osoby niepełnosprawne.
4. Promowanie oraz popularyzowanie rodzinnego uczestnictwa w imprezach sportowo- rekreacyjnych.

Realizatorzy: Wydział Kultury, Wydział Edukacji, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, organizacje pozarządowe

Koordynator i realizator: Wydział Sportu i Turystyki

Priorytet 5. Bezpieczeństwo i patologie społeczne

Cel strategiczny: Poprawa bezpieczeństwa rodziny, dzieci i młodzieży.

Cel szczegółowy nr 1: Doskonalenie systemu reagowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa.

Zadania:

1. Koordynacja funkcjonowania Miejskiego Centrum Ratownictwa.
2. Analiza zagrożenia przestępczością (na podstawie informacji dziennych zgłoszonych przez KMP- w poszczególnych dzielnicach / rejonach miasta).
3. Poprawa poczucia bezpieczeństwa mieszkańców:
 - skrócenie czasu realizacji interwencji Straży Miejskiej,
 - zwiększenie liczby umundurowanych patroli w miejscach publicznych.
4. Utrzymanie sprawności systemu monitoringu wizyjnego miasta i jego rozbudowa.
5. Poprawa funkcjonowania i standardów pracy służb oraz warunków obsługi mieszkańców w placówkach odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i porządek publiczny.
6. Inicjowanie i koordynacja prewencyjnych programów / akcji na rzecz poprawy bezpieczeństwa.
7. Edukacja i informowanie społeczności lokalnej w zakresie bezpieczeństwa i porządku prawnego.

Realizator: Wydział Zarządzania Kryzysowego

Cel szczegółowy nr 2: Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień.

Zadania:

1. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w tym w szczególności prowadzenie świetlic, klubów, grup profilaktycznych dla dzieci i młodzieży, realizacja środowiskowych programów profilaktycznych prowadzonych na terenie szkół, a także organizowanie obozów, kampanii i festynów trzeźwościowych.
2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe lub narkotykowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrona przed przemocą w rodzinie poprzez wspieranie działalności placówek przeciwdziałania przemocy w rodzinie, prowadzonych przez organizacje pozarządowe.
3. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i członków ich rodzin.
4. Wspomaganie działalności instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów uzależnień poprzez: wzmacnianie kompetencji w zakresie profilaktyki uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy osób profesjonalnie zajmujących się pomaganiem, poprzez szkolenia wybranych grup zawodowych, w tym w szczególności pracowników socjalnych, rodzin zastępczych, pracowników Domów Pomocy Społecznej, Domów Dziecka.

Realizatorzy: Wydział Polityki Społecznej, Wydział Edukacji, organizacje pozarządowe

Koordinator: Pełnomocnik Prezydenta ds. Uzależnień w ramach Wydziału Polityki Społecznej

Rozdział VI Sprawozdawczość z realizacji

Prezydent Miasta w terminie do 31 marca przedkłada Radzie Miasta Katowice sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za poprzedni rok budżetowy oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.